

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економічний факультет

Кафедра економіки та економічної теорії

ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

М.А ОДНОРОГ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
студентами економічного факультету денної та заочної форм навчання
спеціальності 051 «Економіка»

Біла Церква – 2021

УДК 331.101.26(07)

Рекомендовано навчально-методичною комісією БНАУ

(Протокол № 9 від 26.07.2021 р.)

Укладач: Однорог М.А., канд. екон. наук

Оцінка вартості бізнесу: Методичні вказівки з виконання самостійної та індивідуальної роботи студентами економічного факультету денної та заочної форм навчання спеціальності 051 «Економіка». Укладач: М.А. Однорог. Біла Церква, 2021. 20 с.

Методичні вказівки призначені для надання допомоги студентам при виконанні самостійної та індивідуальної роботи з дисципліни «Оцінка вартості бізнесу». Використання методичних вказівок в навчальному процесі сприятиме формуванню фахових компетентностей майбутніх спеціалістів.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор Т. В. Сокольська

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Мета, предмет, завдання та місце дисципліни	5
2. Тематичний план дисципліни	6
3. Тематика практичних занять	9
4. Самостійна робота студентів	11
5. Індивідуальні завдання	13
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ	16

ВСТУП

Курс “Оцінка вартості бізнесу” розрахований для магістрів економічного факультету. Програма навчальної дисципліни „Оцінка вартості бізнесу” відповідає освітньо-професійній програмі підготовки магістрів за спеціальністю 051 «Економіка».

Оцінка вартості бізнесу є необхідним елементом вивчення системи економічних дисциплін, формуючих спеціалістів економічного профілю вищезгаданих спеціальностей. Даний курс дає можливість розкрити сутність економічної оцінки вартості підприємств в залежності від їх форми власності, співвідношення виробленого продукту ринковим потребам, ознайомити з принципами та методами оцінки вартості бізнесу і відокремленого його бізнес-направлення в залежності від конкретних цілей і задач, що стоять перед економістом.

Курс “Оцінка вартості бізнесу” є необхідною складовою частиною вивчення спеціальності «Економіка», що дає можливість ознайомитися з методикою оцінки бізнесу. Особливого значення процес оцінки вартості бізнесу набуває в періоди економічних криз, на етапах переходу від однієї економічної формації до іншої.

Зарубіжний і вітчизняний досвід ведення бізнесу показує, що три параметри — вибір, ризик і відповідальність за результат, довели кожному з учасників сучасних економічних систем необхідність нагромадження знань і засобів для розвитку бізнесу та його ефективного управління. Все це вимагає нових підходів до оцінки вартості бізнесу, вивченням яких і займається зазначена дисципліна.

1. МЕТА, ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ТА МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: дати майбутнім магістрам необхідні знання з оцінки вартості бізнесу, показати загальні закономірності, правила й принципи оцінки вартості об'єктів, які на правах власності належать суб'єктам бізнесу, вибору цілей і ефективних інструментів їх досягнення, а також практичні навички з обґрунтування і реалізації оцінки вартості бізнесу на сучасному етапі розвитку ринкових відносин.

Завдання: розкрити сутність, принципи та механізми проведення оцінки вартості бізнесу в сучасних умовах; ознайомитись з основними інструментами проведення оцінки вартості бізнесу; набути вмінь аналізувати способи та механізми і обґрунтовувати основні напрями проведення оцінки вартості бізнесу; прогнозувати можливі наслідки та визначати перспективні напрямки розвитку бізнесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- організаційні форми та галузеві сфери діяльності бізнесу та їх вплив на вартість бізнесу;
- правила складання звіту за підсумками заключення про вартість оцінюваного бізнесу;
- види вартості бізнесу і методи її оцінки;
- порядок вибору і аналізу інформації для конкретних цілей оцінки бізнесу;
- особливості застосування аналізу зовнішнього ринкового середовища для оцінки майбутнього фінансового стану бізнесу.

вміти:

- формувати план системного аналізу підприємства та визначити перелік необхідної інформації в цілях окремої задачі оцінки вартості бізнесу;
- застосовувати методи оцінки різних видів вартості бізнесу для рішення певних задач;
- провести коефіцієнтний аналіз очікуваного фінансового стану підприємства;
- оцінити чуттєвість і еластичність бізнесу до передбачених доходів і витрат підприємства.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця:

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Інноваційний розвиток підприємства, економічне управління підприємством, економічна безпека підприємства, проектне фінансування	Економічна політика підприємства, економічна діагностика, управління фінансовими ризиками, фінансове посередництво

2.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ «ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ»

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Вартість бізнесу та методика його оцінки

Тема 1. Бізнес як об'єкт оцінки та управління

Поняття оцінки бізнесу в економіці. Відмінності розуміння оцінки підприємства та оцінки бізнесу. Поняття ринкової вартості підприємства. Особливістю процесу оцінки вартості. Поняття власності та її ознаки. Особливості бізнесу як об'єкта оцінки. Необхідність і цілі оцінки бізнесу. Види вартості, які враховуються при оцінці: ліквідаційна вартість; вартість заміщення; вартість відтворення; залишкова вартість відтворення; вартість ліквідації; спеціальна вартість; інвестиційна вартість; вартість у використанні; оціночна вартість; заставна вартість; балансова вартість. Фактори, що впливають на величину вартості бізнесу. Система факторів вартості підприємства. Підходи і методи, які використовуються для оцінки бізнесу

Тема 2. Доходний підхід до оцінки вартості бізнесу

Суть і принципи доходного підходу до оцінки вартості бізнесу. Головні переваги оцінки бізнесу в рамках доходного підходу. Метод капіталізації та сфера його застосування. Метод дисконтованих грошових

потоків та сфера його застосування. Формалізація остаточної оцінки вартості бізнесу. Поняття грошового потоку. Минулі та майбутні грошові потоки. Вибір моделі грошового потоку. Визначення тривалості прогностного періоду грошового потоку. Визначення ставки дисконту у доходному підході. Розрахунок величини вартості в постпрогностний період. Розрахунок кінцевої вартості відповідно до моделі Гордона. Вибір капіталізованої величини доходу. Цінова модель капітальних активів. Поняття кумулятивного підходу. Розрахунок вартості власного капіталу згідно кумулятивного підходу. Модель середньовзваженої вартості капіталу. Доходний підхід до оцінки вартості машин і устаткування

Тема 3. Витратний підхід до оцінки вартості бізнесу

Витратний (майновий) підхід в оцінці бізнесу та його складові. Метод вартості чистих активів. Етапи методу. Застосування витратного підходу для визначення ринкової вартості нерухомого майна підприємства. Визначення функціонального зносу нерухомого майна. Оцінка фінансових вкладень: облігацій, звичайних та привілейованих акцій. Оцінка вартості дебіторської заборгованості. Визначення коефіцієнта дисконтування дебіторської заборгованості. Оцінка вартості кредиторської заборгованості. Середньозважене значення обороту кредиторської заборгованості. Оцінка вартості виробничих запасів. Оцінка витрат майбутніх періодів. Метод ліквідаційної вартості як складова витратного (майнового) підходу

Тема 4. Порівняльний (ринковий) підхід до оцінки вартості бізнесу

Поняття порівняльного підходу та особливості його застосування. Переваги та недоліки порівняльного підходу. Методи порівняльного підходу: метод компанії-аналога, метод операцій, метод галузевих коефіцієнтів. Основні етапи процесу оцінки підприємства методами компанії-аналога і операцій. Основні принципи відбору підприємств-аналогів. Поняття галузевої схожості у бізнесі. Поняття цінового мультиплікатора в оцінці вартості бізнесу. Мультиплікатори ціна/дохід, ціна/грошовий потік. Мультиплікатор ціна/дивіденди. Мультиплікатор ціна/виручка від реалізації. Процедура оцінки підприємств з різним співвідношенням власних і позикових засобів. Мультиплікатор ціна/фізичний об'єм. Мультиплікатор ціна/балансова вартість. Мультиплікатор ціна/чиста вартість активів. Формування підсумкової величини вартості бізнесу при порівняльному підході. Застосування порівняльного (ринкового) підходу для оцінки нерухомості. Метод порівняння продажів. Оцінка поправок по елементах і

розрахунок скоригованої вартості. Метод парних продажів. Порівняльний (ринковий) підхід до оцінки вартості машин і устаткування

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Оцінка елементів бізнесу

Тема 5. Сутність та призначення оцінки вартості майна

Поняття оцінки вартості майна. Нормативно-правова та методична база експертної оцінки. Умови проведення обов'язкової оцінки вартості майна. Характеристика положень (національних стандартів) з оцінки майна. Поняття професійної оціночної діяльності. Форми професійної оціночної діяльності. Об'єкти оцінки у матеріальній та нематеріальній формах. Суб'єкти оціночної діяльності. Вимоги до суб'єктів оціночної діяльності. Права та обов'язки суб'єктів оціночної діяльності

Тема 6. Сутність та призначення оцінки вартості нематеріальних активів

Поняття нематеріальних активів. Проблема комерційного використання нематеріальних активів. Класифікаційні ознаки нематеріальних активів. Поняття інтелектуального капіталу. Показник використання інтелектуального капіталу – коефіцієнт Тобіна. Сфера застосування нематеріальних активів. Авторське свідоцтво. Авторське право «копірайт». Ділова репутація фірми («гудвіл»). Витрати на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи (НДДКР). Винахід, ліцензія, наукове відкриття, «ноу-хау». Раціоналізаторська пропозиція. Товарний знак. Методи оцінки нематеріальних активів. Потреба в оцінці нематеріальних активів підприємства. Оцінка вартості фірмового товарного знаку. Оцінка вартості винаходу або ноу-хау, розрахованого на базі роялті

Тема 7. Особливості оцінки майна під час приватизації бізнесу

Організаційні та методичні засади оцінки майна під час приватизації. Етапи оцінки вартості майна. Поняття цілісного майнового комплексу, його елементи. Методика визначення чистої вартості цілісного майнового комплексу підприємства. Методика визначення розміру статутного фонду ПАТ, що створюється на базі майна державного підприємства. Розмір статутного фонду ПАТ, що створюється на базі державного майна та майна орендаря: методика його визначення. Поняття оцінки вартості основних засобів. Особливості оцінки об'єктів незавершеного будівництва. Витратний підхід в оцінці об'єктів незавершеного будівництва

Тема 8. Особливості оцінки майна під час банкрутства

Поняття банкрутства у бізнесі. Суб'єкти банкрутства. Етапи здійснення ліквідаційних процедур під час банкрутства. Принципи оцінки ліквідаційної вартості. Методи оцінки ліквідаційної вартості. Поняття ліквідаційної вартості. Види ліквідаційної вартості. Поняття правової експертизи майнового комплексу. Поняття ринкової вартості майна. Оцінка вартості підприємства в закордонній практиці: відтворювальний або метод нагромадження активів, метод порівняльного оцінювання аналогічних підприємств, метод дисконтування грошових надходжень. Поняття «чистої грошової суми». Визначення вартості цілісного майнового комплексу визначати за методом відтворювальної вартості.

3. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Тема 1. Бізнес як об'єкт оцінки та управління

1. Поняття оцінки бізнесу
2. Особливості бізнесу як об'єкта оцінки
3. Види вартості, які визначаються при оцінці
4. Фактори, що впливають на величину вартості бізнесу
5. Підходи і методи, які використовуються для оцінки бізнесу
6. Задачі

Практичне заняття № 2

Тема 2. Доходний підхід до оцінки вартості бізнесу

1. Методика оцінки
2. Метод дисконтованих грошових потоків
3. Метод капіталізації доходу
4. Задачі

Практичне заняття № 3

Тема 3. Витратний підхід до оцінки вартості бізнесу

1. Методика оцінки
2. Метод вартості чистих активів
3. Оцінка ринкової вартості машин та обладнання
4. Оцінка фінансових вкладень
5. Оцінка дебіторської заборгованості
6. Оцінка кредиторської заборгованості
7. Оцінка виробничих запасів
8. Оцінка витрат майбутніх періодів
9. Метод ліквідаційної вартості
10. Задачі

Практичне заняття № 4

Тема 4. Порівняльний (ринковий) підхід до оцінки вартості бізнесу

1. Методика оцінки
2. Основні принципи відбору підприємств-аналогів
3. Характеристика цінових мультиплікаторів
4. Формування підсумкової величини вартості
5. Задачі

Практичне заняття № 5

Тема 5. Сутність та призначення оцінки вартості майна

1. Поняття оцінки вартості майна
2. Нормативно-правова та методична база експертної оцінки
3. Професійна оціночна діяльність: форми, суб'єкти та об'єкти

4. Вимоги до суб'єктів оціночної діяльності. Їх права та обов'язки
5. Задачі

Практичне заняття № 6

Тема 6. Сутність та призначення оцінки вартості нематеріальних активів

1. Поняття нематеріальних активів та їх класифікація
2. Сфера застосування нематеріальних активів
3. Методи оцінки нематеріальних активів
4. Задачі

Практичне заняття № 7

Тема 7. Особливості оцінки майна під час приватизації бізнесу

1. Організаційні та методичні засади оцінки майна під час приватизації
2. Оцінка вартості основних засобів
3. Особливості оцінки об'єктів незавершеного будівництва
4. Задачі

Практичне заняття № 8

Тема 8. Особливості оцінки майна під час банкрутства

1. Етапи здійснення ліквідаційних процедур при банкрутстві
2. Інвентаризація як складова процесу оцінки майна підприємства
3. Принципи й методи оцінки ліквідаційної вартості
4. Особливості оцінки вартості цілого майнового комплексу в умовах банкрутства підприємства
5. Задачі

4. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу курсу є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Підготовка індивідуального науково-дослідного завдання.
2. Вивчення лекційного матеріалу.

3. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури (реферат).
4. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
5. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.

Переліки питань з курсу, що виносяться на самостійне опрацювання

1. Поняття оцінки і оцінної діяльності. Обов'язковість оцінки
2. Об'єкти оцінки. Суб'єкти оцінної діяльності, їх права й обов'язки
3. Зміст корисності як основного фактора створення і підтримки вартості
4. Поняття вартості й ціни майна та майнових прав. Загальне поняття про бази оцінки
5. Ринкова вартість. Бази оцінки, відмінні від ринкової вартості (неринкові види вартості)
6. Основні методичні підходи до оцінки майна
7. Витратний підхід та його особливості
8. Дохідний підхід та його особливості
9. Порівняльний підхід та його особливості
10. Фінансові інструменти в оцінці вартості бізнесу
11. Організація проведення оцінки. Алгоритм процесу оцінки нерухомості.
12. Підготовка і укладання договору на оцінку майна
13. Інформаційне забезпечення оцінки майна
10. Оцінка розміру доходу, що приносить нерухомість
11. Ставка капіталізації при визначенні розміру доходу
12. Дослідження ринку і порівняльний підхід до оцінки нерухомості
13. Метод оцінки за вартістю одиничного показника
14. Оцінка за вартістю об'єкта аналогічного функціонального призначення
15. Метод розбивання на компоненти в оцінці вартості бізнесу
16. Метод одиничних розцінок в оцінці вартості бізнесу
17. Загальна оцінка стану агробізнесу в Україні
18. Умови розвитку і спеціалізація агробізнесу в різних регіонах України
19. Організаційні форми агробізнесу в Україні
20. Оцінка інвестиційної привабливості власності

21. Основна мета і завдання оцінки аграрного бізнесу
22. Розрахунок та аналіз показників розвитку агробізнесу в регіонах України: коефіцієнт виробництва продукції на душу населення, коефіцієнт міжрайонної товарності, коефіцієнт самозабезпечення регіону
23. Формування ринку майна підприємств агробізнесу
24. Законодавча база здійснення правової експертизи об'єктів майна підприємств
25. Сутність виробничих ресурсів і ресурсного потенціалу агробізнесу
26. Законодавчі основи оцінки агробізнесу в селянських (фермерських) господарствах
27. Особливості визначення оптимального розміру агробізнесу в селянських (фермерських) господарствах
28. Принципи оцінки аграрного бізнесу. Фактори успіху в агробізнесі
29. Методи прогнозування банкрутства: вітчизняний і зарубіжний досвід
30. Розробка та реалізація антикризової політики на основі економічного аналізу та вартісної ринкової оцінки причин банкрутства

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Кожен студент протягом семестру повинен критичний огляд вітчизняної та закордонної літератури з оцінки вартості бізнесу та виконати індивідуальне науково-дослідне завдання (далі ІНДЗ). ІНДЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю підприємства.

ІНДЗ з дисципліни «оцінка вартості» є виконання розрахунково-аналітичного завдання з оформленням висновків. Розрахунково-аналітичне завдання виконується студентом самостійно.

Студент має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Модуль 1

Провести критичний огляд літератури (вітчизняної та закордонної), що стосується оцінки вартості бізнесу в Україні двох будь-яких галузей економіки (на вибір студента). Оформити у вигляді доповіді

Модуль 2

Комплексна задача 1. Виконати індивідуальне завдання з проведення оцінки вартості підприємства, обраного за об'єкт дослідження (студент обирає самостійно). Необхідно оцінити вартість підприємства за трьома підходами: доходними, витратним та порівняльним.

Методичні вказівки

Об'єктом дослідження може бути підприємство будь-якої галузі. Інформаційною базою для виконання завдання є річна фінансова звітність підприємства. У разі відсутності доступу до інформації підприємство, можна скористатись інформацією, що висвітлена на офіційному сайті Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України: <https://smida.gov.ua/>.

Комплексна задача 2. Оцінити вартість підприємства, яке ліквідується, за наступними даними (використовуючи інформацію з річної фінансової звітності підприємства).

Методичні вказівки

- планований термін ліквідації - 1 рік (через рік очікується різке погіршення кон'юнктури для підприємства, наприклад зниження ринкової ціни продукції в результаті конкуренції, що посилюється);
- активи підприємства є реальними (не фінансовими) і діляться на: високоліквідні, які по їхній ринковій вартості можна реалізувати за термін до одного місяця; середньоліквідні, які по їхній оцінній вартості можна продати за термін до трьох місяців; малоліквідні, вартість яких оцінена як відновна вартість; неліквідні, які реалізувати неможливо (якщо це спеціальні технологічні);
- устаткування і оснащення, то їх можна реалізувати за ціною лому за вирахуванням витрат на утилізацію);
- вартість високоліквідних активів - 380 тис. грн.; вартість середньоліквідних активів - 1240 тис. грн.; вартість малоліквідних активів - 700 тис. грн.; вартість неліквідних активів - 1840 тис. грн.;
- вага неліквідних спеціальних технологічних устаткування і оснащення складає 100 тонн; ціна металевого лому складає 70 тис. грн. за тонну; витрати на утилізацію однієї тонни спеціальних технологічних устаткування і оснащення підприємства 65 000 грн.
- дебіторська заборгованість підприємства (не включена в активи, що характеризувалися, вище) складає _____ тис. грн. (за даними річної фінансової звітності підприємства), з них 200 тис. грн. - прострочена заборгованість; дебіторська заборгованість з терміном закінчення в

межах року - 440 тис. грн., у тому числі: з терміном закінчення через три місяці - 90 тис. грн., з терміном закінчення через дев'ять місяців - 350 тис. грн.; середній ринковий дисконт по боргах дебіторів із зіставними термінами погашення (з урахуванням витрат трансакцій) - 40 %;

- виробнича потужність підприємства при забезпеченому попиті на його продукцію, якщо вона збувається за ринковою ціною, що склалася, дозволяє випускати 240 000 одиниць продукції в місяць у разі використання всієї готівки виробничих активів підприємства (надмірні активи на підприємстві відсутні); більш низькі рівні виробничої потужності досяжні при пропорційному скороченні всіх виробничих активів на одну третину і дві третини (в цих випадках виробнича потужність складе відповідно 160000 і 80000 одиниць продукції; проміжні рівні виробничої потужності неможливі унаслідок наявності на підприємстві тільки трьох основних технологічних агрегатів;
- питомі змінні витрати на одиницю продукції - 80 грн.; умовно-постійні витрати: 590 000 грн. при виробничій потужності в 240 і 160 тис. одиниць продукції, 310 000 грн. при виробничій потужності при виробничій потужності в 80 тис. одиниць продукції, 65 000 грн. при зупинці неліквідованого підприємства;
- ринкова ціна продукції, що випускається, - 85 грн. за одиницю продукції;
- кредиторська заборгованість підприємства - _____ тис. грн. (за даними річної фінансової звітності підприємства) з терміном закінчення в кінці першого кварталу року; процентна ставка по ній - 21 % річних;
- продовження випуску продукції обумовлює необхідність взяття нового кредиту строком на шість місяців по кредитній ставці в 19% річних; величина вказаного кредиту залежить від планованого на частину, що залишилася, року об'єму випуску, так що питома потреба в позикових засобах з розрахунку на одиницю продукції рівна 7 грн.;
- ставка податку на прибуток - 30 %; інші податкові платежі враховані при розрахунку змінних і постійних витрат;
- безризикова ставка - 16 %,
- середньоринкова прибутковість на фондовому ринку - 22%,
- коефіцієнт «бета» для галузі підприємства - 1,9.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Основна література

Нормативно-правова база

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
2. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 року № 2658-14 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>
5. Закон України «Про оцінку земель» №1378-IV від 11.12.2003 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>
6. Закон України «Про оренду землі» №161-XIV від 06.10.1998 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/161-14>
7. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. № 2343-XII // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
8. Закон України «Особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1953-14>
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2002 р. N 1531 «Про експертну грошову оцінку земельних ділянок» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1531-2002-%D0%BF>
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. N 1554 «Про затвердження Методики оцінки вартості майна під час приватизації» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1554-2000-%D0%BF>
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1891 «Про затвердження методики оцінки майна від // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-%D0%BF>

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1995 р. № 629 «Про затвердження Методики оцінки об'єктів оренди, Порядку викупу орендарем оборотних матеріальних засобів та Порядку надання в кредит орендареві коштів та цінних паперів» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/629-95-%D0%BF>

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 року № 1440 «Про затвердження Національного стандарту N 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав" // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF>

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 року № 1442 «Про затвердження Національного стандарту № 2 «Оцінка нерухомого майна» від // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-%D0%BF>

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 року № 1655 «Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF>

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 року № 1185 «Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF>

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 року № 1051 «Про затвердження порядку ведення державного земельного кадастру» від 12 січня 1993 № 15 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF>

18. Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах від 09.01.2003 року № 2 «Про затвердження Порядку проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0396-03>

Обов'язкова література

1. Економіка нерухомості : підручник / А. М. Асаул, І. А. Брижань, В. Я. Чевганова — К.: «Лібра», 2004. — 304 с.

2. Козодаев М., Оценка и бизнес / М. Козодоев, М Пылов М. — М.: ОЛМА — ПРЕСС Инвест: Институт экономических стратегий, 2003. — 128 с.

3. Круш П. В. Оцінка бізнесу : навчальний посібник / П.В. Круш, С.В. Поліщук. — Київ: Центр навчальної літератури, 2004. — 264 с.

4. Оценка бизнеса: Учебное пособие / Под ред. А. Г. Грязвой,

М. А. Федотовой. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 320 с.

5. Оценка имущества и имущественных прав в Украине: Монография / Н. Лебедь, А. Мендрул, В. Ларцев, С. Скрынько, Н. Жиленко, В. Паликов. Под ред. Н. Лебедь. — К: ООО «Информационно-издательская фирма «Принт-Экспресс», 2002. — 688 с.

6. Оценка собственности. Часть 1. Оценка недвижимости: Учебное пособие / Под ред. Грабового П. Г., Коростелева С. П. — М.: МГСУ, 2003. — 180 с.

7. Оценочная деятельность в экономике: Учебное пособие. — Москва: ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2003. — 304 с.

8. Оцінка майна в Україні. Том 1. Нерухоме майно: Монографія / Л. І Вороніна, В. Є. Воротін, В. Г. Лісник, В. М. Поліщук. — К.: Вид-во Европ. ун-ту, 2005. — 217 с.

9. Ринок нерухомості : навч. посібник / А. М. Асаул, В. І. Павлов, І. І. Пилипенко, Н. В. Павліха, І. В. Кривов'язюк. — К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. — 387 с.

10. Сивец С. А., Баширова Л. А. Как оценить имущество: Пособие для заказчиков и пользователей оценки. — Запорожье: «Полиграф», 2003. — 252 с.

11. Симионов Ю. Ф., Домрачев Л. Б. Экономика недвижимости. — Москва-Ростов-на-Дону. — 2004 г. — 222 с.

12. Тэпман Л. Н. Оценка недвижимости: Учебн. пособие для вузов / Под ред. проф. Шандра В. А. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 303 с.

13. Щербакова Н. А. Экономика недвижимости: Учебное пособие. Ростов н/Д: Феникс, 2002. — 320 с.

14. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Т. Коупленд, Т. Коллер, Д. Муррин. — М.: Олимп-бизнес, 2009. — 259 с.

15. Мендрул О.Г. Управління вартістю підприємств : монографія / О. Г. Мендрул. — К. : КНЕУ, 2002. — 272 с.

16. Панков В.А. Управление стоимостью наукоемкого машиностроительного предприятия: теория и практика / В.А. Панков. — К.: Наук. думка, 2003. — 424 с.

17. Егерев И.А. Стоимость бизнеса: искусство управления: учеб. пособие / И.А. Егерев. — М.: Дело, 2003. — 480 с.

18. Економічна енциклопедія : у 3-х томах. Т.3 / Редкол. : С.В.Мочерний (відп.ред.) та ін. — К. : Видавничий центр „Академія”, 2002. — 952 с.

19. Маренков В. Н. Концепция управления стоимостью // Управление компанией / В. Н. Маренков, В. В. Демшин. — 2001. — № 4

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.cfin.ru](http://www.cfin.ru)

20. Гавва В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання : навч. посібн. / В.Н. Гавва, Е.А. Божко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.

21. Кашин С. Три цены бизнеса / С. Кашин // Секрет фирмы. – 2004. – № 12 (51). – С. 129–135.

22. Кучеренко В. Р. Оцінка бізнесу та нерухомості / В. Р. Кучеренко, Я. П. Квач, Н. В. Сментина, В. О. Улибіна та ін. – К. : Центр учбової літератури. – 2009. – 200 с.

Додаткова література

23. Бухгалтерський фінансовий облік / За ред. Ф. Ф. Бутинця — Житомир, РУТА, 2005. – 722 с.

24. Григорьев В. В., Федотова М. А. Оценка предприятий: теория и практика. — М.: ИНФРА-М, 2007. — 320 с.

25. Зотов И. В., Моченков А. В., Ткачев А. А. Искусство проведения операций с недвижимостью: Учебное пособие. — 2-е изд. — Х.: «Каравелла», 2012. — 300 с.

26. Карев В. П, Карев Д. В. Оценка бизнеса доходным подходом — констатация факта или прогнозное планирование // Вопросы оценки. — 2015. — № 1. — С. 15–26.

27. Копылова В. В., Коркина В. С. Оценка рыночной стоимости недвижимости: Учебное пособие. — Иркутск: Из-во ИГЭА, 2011. — 96 с.

28. Котик З. Нерухоме майно та методи його оцінки : Навчальне видання / З. Котик. — Львів: Каменяр, 2012. — 95 с.

29. Котик З. Оцінка нерухомої власності : Навчальне видання / З. Котик. — Львів: Каменяр, 2001. — 31 с.

30. Котов А. С. Оценка стоимости предприятия / А.С. Котов. — Харьков: Биз- нес Информ, 2009. — 56 с.

31. Ксенко Я. Оцінка вартості майна: правове і методичне регулювання та основні засади / Я. Косенко // Справочник економіста. — 2015. — № 5. — С. 21–26.

32. Кузнецова О. П. Оценка рыночной стоимости объектов недвижимости: Учебное пособие. — Омск: Из-во Ом ГТУ, 2011. — 84 с.

33. Лісняк В. Г., Полицук В. М. Про визначення вартості відтворення нерухомого майна за методологією використання індексів змін кошторисної вартості // Вісник оцінки. — 2013. — № 3 (7). – С. 129-145.

34. Международные стандарты оценки / Микерин Г. И., Павлов Н. В. — М.: ИНТЕРРЕКЛАМА, 2013. — 384 с.

35. Орлов С. В. Оценочная деятельность — основа управления собственностью // Городская собственность. — М. — 2009. — № 9 (25). — С. 11–15.
36. Орлов С. В., Цыпкин Ю. А. Рыночная оценка имущества города: Учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. — 240 с.
37. Оценка объектов недвижимости: теоретические и практические аспекты / Под ред. Григорьева В. В. — М.: ИНФРА-М, 2007. — 320 с.
38. Оценка рыночной стоимости недвижимости / Белокрыс А. М., Болдырев В. С., Зарубин В. Н., Зарубина и др. — М.: Дело, 2008. — 383 с.
39. Оценка собственности и лизинговый бизнес: Учебное пособие / Лещенко М. И., Бочков В. Е., Демин Ю. Ю., Лещенко А. В.; Под общ. ред. Лещенко М. И. — М.: МГИУ, 2012. — 228 с.
40. Оценка стоимости предприятия (бизнеса). Учебное пособие / Под ред. Абдуллаева Н. А., Колойко Н. А., — М.: Издательство «Экнос», 2009 — 352 с.
41. Поляков А. С. Оцінка нерухомості: проблеми та міркування / Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. — 2006. — № 6. — С. 14–15.
42. Риполь-Сарагоси Ф. Б. Основы оценочной деятельности: Учебн. пособие. — М.: Книга-сервис, 2002. — 240 с.
43. Румянцева Е. Оценка собственности в ходе проведения приватизации в России // Проблемы теории и практики управления. — 2005. — 1. — С. 117–121.
44. Семенко Б. А. Теоретические и практические вопросы экспертной оценки. — Сумы: Инициатива, 2008. — 128 с.
45. Сивец С., Баширова Л. Как должна проводится экспертная оценка недвижимости (рекомендации для заказчика) // Орієнтир — 2010. — № 28. — С. 10–13.
46. Сивец С., Баширова Л. Оценка собственности в Украине в переходній период // Орієнтир. — 2009. — № 25. — С. 17–20.
47. Симионова Н. Е., Симионов Р. Ю. Оценка стоимости предприятия (бизнеса). Москва: ИКЦ «МарТ», Ростов-на-Дону: Издательский центр «МарТ», 2014. — 464 с.
48. Сычева Г. И., Колбачев Е. Б., Сычев В. А. Оценка стоимости предприятия (бизнеса). — Ростов н/Д: «Феникс», 2013. — 384 с.
49. Тарасович Е. И. Оценка недвижимости. — Санкт-Петербург, 2007. — 422 с.
50. Экономика недвижимости: Учебн. пособие. — М.: Изд-во АСВ; СПб.: СПб ГАСУ, 2009. — 186 с.